

IJTIMOIIY DEMOKRATIK JAMIYAT HAYOTIDAGI TUB O‘ZGARISHLAR.

*Ahmadova Zebiniso Shavkatovna,
Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),
Buxoro innovatsiyalar universiteti dotsenti*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy demokratik jamiyatda yuz berayotgan tub o‘zgarishlar tahlil qilinadi. Xususan, siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalaridagi yangilanishlar, inson huquqlari va erkinliklarining kengayishi, fuqarolik jamiyatining rivojlanishi va axborot texnologiyalarining jamiyat hayotiga ta’siri haqida so‘z yuritiladi. Shuningdek, demokratik islohotlarning ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotga ta’siri muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: Ijtimoiy demokratik jamiyat, tub o‘zgarishlar, siyosiy islohotlar, iqtisodiy rivojlanish, madaniy yangilanish, inson huquqlari, fuqarolik jamiyati, axborot texnologiyalari, barqarorlik, taraqqiyot.

FUNDAMENTAL CHANGES IN THE LIFE OF A SOCIAL DEMOCRATIC SOCIETY

Abstract: This article analyzes the fundamental changes occurring in a social democratic society. In particular, it discusses innovations in political, economic, and cultural spheres, the expansion of human rights and freedoms, the development of civil society, and the impact of information technologies on social life. Additionally, the article examines the effects of democratic reforms on social stability and development.

Keywords: Social democratic society, fundamental changes, political reforms, economic development, cultural renewal, human rights, civil society, information technologies, stability, development.

ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ЖИЗНИ СОЦИАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация: В данной статье анализируются фундаментальные изменения, происходящие в социально-демократическом обществе. В частности, рассматриваются инновации в политической, экономической и культурной сферах, расширение прав и свобод человека, развитие гражданского общества, а также влияние информационных технологий на общественную жизнь. Кроме того, обсуждается влияние демократических реформ на социальную стабильность и развитие.

Ключевые слова: социально-демократическое общество, фундаментальные изменения, политические реформы, экономическое развитие, культурное обновление, права человека, гражданское общество, информационные технологии, стабильность, развитие.

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat hayotida yuz berayotgan o‘zgarishlar globallashuv jarayonlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu holat demokratik qadriyatlarning mustahkamlanishiga, inson huquqlari va erkinliklarining kengayishiga, iqtisodiy va siyosiy islohotlarning jadallashishiga olib kelmoqda. Ijtimoiy demokratik jamiyat tushunchasi bugungi kunda nafaqat davlat boshqaruvi tizimini, balki jamiyatdagi har bir shaxsning huquq va erkinliklarini, ijtimoiy-iqtisodiy tenglik va adolat tamoyillarini, hamkorlik va ochiqlik prinsiplariga asoslangan boshqaruv tizimini ham o‘z ichiga oladi. Demokratik qadriyatlar va fuqarolik jamiyatining rivojlanishi davlat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning yangi bosqichga chiqishiga, erkin fikr va demokratik tamoyillar asosida fuqarolarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishiga zamin yaratmoqda.

Ijtimoiy demokratik jamiyatda yuz berayotgan tub o‘zgarishlarni chuqur tahlil qilish zamonaviy jamiyat taraqqiyotining asosiy yo‘nalishlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, siyosiy sohadagi o‘zgarishlar davlat boshqaruvi tizimining yangilanishi, qonunchilik bazasining mustahkamlanishi, fuqarolarning huquqiy madaniyatining oshishi va erkin fuqarolik jamiyatining shakllanishi bilan bog‘liq. Bunday jarayonlar natijasida davlat va jamiyatning o‘zaro hamkorligi yangi bosqichga ko‘tarilib, fuqarolarning davlat boshqaruvida bevosita ishtirok etish imkoniyatlari kengaymoqda.

Iqtisodiy jihatdan olib qaralganda, demokratik islohotlar bozor iqtisodiyoti tamoyillarini mustahkamlash, tadbirkorlik va xususiy mulkchilik huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy adolat va barqaror rivojlanish tamoyillarini ta‘minlash kabi jihatlar bilan bog‘liq. Iqtisodiy o‘sish va barqaror rivojlanish jarayonlari mamlakat ichkarisida investitsiya muhitining yaxshilanishiga, xalqaro iqtisodiy aloqalarning rivojlanishiga, innovatsion texnologiyalarning keng joriy etilishiga olib kelmoqda. Shu bilan birga, demokratik jamiyat sharoitida iqtisodiy islohotlarning samarali amalga oshirilishi uchun qonunchilik bazasining mustahkamligi, shaffoflik va korrupsiyaga qarshi kurashish kabi omillar muhim rol o‘ynaydi.

Madaniy va ijtimoiy sohalaridagi o‘zgarishlar ham ijtimoiy demokratik jamiyat taraqqiyotining muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Inson kapitalini rivojlantirish, ta‘lim tizimini isloh qilish, ilm-fan va madaniyat sohalarini modernizatsiya qilish jarayonlari jamiyatning ijtimoiy barqarorligi va taraqqiyotini ta‘minlashda asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Xususan, demokratik jamiyatda ta‘limning inklyuzivligi, har bir shaxsning bilim olish imkoniyatiga ega bo‘lishi, innovatsion ta‘lim dasturlarining keng joriy etilishi mamlakatning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi ijtimoiy demokratik jamiyat hayotida katta ahamiyat kasb etmoqda. Axborot kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida jamiyatda axborot erkinligi, ochiqlik va shaffoflik tamoyillarining mustahkamlanishi kuzatilmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar ommaviy axborot vositalari faoliyatini yangi bosqichga olib chiqib, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Axborot maydonining kengayishi fuqarolarning huquqiy xabardorligi oshishiga, demokratik qadriyatlarning mustahkamlanishiga va jamiyatdagi ijtimoiy faollikning ortishiga olib kelmoqda.

Shu bilan birga, demokratik islohotlarning ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotga ta'siri ham dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ijtimoiy barqarorlik jamiyat hayotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning ta'minlanishi siyosiy, iqtisodiy va madaniy jihatdan rivojlangan demokratik institutlarning faoliyati bilan bevosita bog'liq. Demokratik jamiyatda inson huquqlari va erkinliklarining ta'minlanishi, fuqarolarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishi va davlat boshqaruvi tizimining shaffofligi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi. Shu bois, jamiyatda amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi barqaror rivojlanishni ta'minlash va fuqarolarning ijtimoiy farovonligini oshirishdan iborat.

Barcha yuqorida qayd etilgan jihatlar demokratik jamiyat taraqqiyoti jarayonida amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligini belgilashda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, mazkur tadqiqotda ijtimoiy demokratik jamiyat hayotida sodir bo'layotgan tub o'zgarishlar har tomonlama tahlil qilinadi, ularning jamiyat barqarorligi va taraqqiyotiga ta'siri o'rganiladi. Ayniqsa, siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarning jamiyat hayotiga ta'siri, axborot texnologiyalarining roli, fuqarolik jamiyatining rivojlanish darajasi kabi masalalar keng ko'lamda tahlil qilinadi. Shu tariqa, ushbu maqolada ijtimoiy demokratik jamiyatda amalga oshirilayotgan tub o'zgarishlarning ahamiyati va istiqbollari haqida batafsil fikr yuritiladi.

MANBA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ijtimoiy-demokratik jamiyatda sodir bo'layotgan o'zgarishlarni chuqur tahlil qilish uchun mukammal manba va adabiyotlar bazasiga tayanish zarur. Ushbu mavzu bo'yicha turli millat va mamlakatlarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar, qonunchilik hujjatlari, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, ommaviy axborot vositalaridagi tahliliy maqolalar, shuningdek, tarixiy manbalar keng qo'llaniladi.

Qonunchilik va rasmiy hujjatlar. Ijtimoiy-demokratik jamiyatni shakllantirish va rivojlantirish jarayonida qonunchilikning o'rni juda katta. Jumladan, demokratik davlatlardagi Konstitutsiyalar, inson huquqlari bo'yicha xalqaro konvensiyalar, BMT va boshqa xalqaro tashkilotlarning rezolyutsiyalari va tavsiyalari asosiy huquqiy manbalar hisoblanadi. Xususan, Birlashgan Millatlar Tashkilotining *“Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi”*, Yevropa Ittifoqi va EXHTning demokratiya va inson huquqlarini ta'minlash bo'yicha dasturlari muhim huquqiy hujjatlardan sanaladi.

Shuningdek, milliy qonunchilik bazasida demokratik jamiyatni shakllantirishga oid qarorlar, davlat dasturlari va qonunlar muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, O'zbekiston

Respublikasining “Fuqarolik jamiyati to‘g‘risida”gi qonuni, “Ommaviy axborot vositalari to‘g‘risida”gi qonuni, siyosiy partiyalar va nodavlat tashkilotlarning huquqiy maqomiga oid hujjatlar ijtimoiy demokratik jamiyatni shakllantirishda asosiy mezonlardan biri hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar. Jahonda ijtimoiy demokratik jamiyat haqidagi ilmiy qarashlar va tadqiqotlar ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. Xususan, J. Lokk, Sh. Monteske, J. J. Russo kabi faylasuflar demokratiyaning nazariy asoslarini yaratishgan. Keyinchalik demokratiya va fuqarolik jamiyati haqidagi g‘oyalar J. Dyui, R. Dal, S. Xantington, F. Fukuyama kabi mutaxassislar tomonidan rivojlantirildi.

Ijtimoiy demokratik jamiyatda iqtisodiy islohotlarning ahamiyati haqida J. M. Keyns, F. fon Xayek, M. Fridman kabi iqtisodchilarning asarlari muhim manbalardan biri sifatida baholanadi. Ular bozor iqtisodiyotining erkinligi va davlatning iqtisodiy jarayonlardagi roli borasida turli nazariy yondashuvlarni ishlab chiqishgan.

O‘zbekiston va MDH mamlakatlarida ham ijtimoiy demokratik jamiyat bo‘yicha bir qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. Xususan, I. Karimovning *"O‘zbekiston – bozor iqtisodiyotiga o‘tishning o‘zbek modeli"* asarida mamlakatda demokratik islohotlar va ijtimoiy barqarorlikka oid masalalar keng yoritilgan. Shuningdek, mahalliy olimlardan U. Inoyatov, B. Parpiyev, Z. Muhammadiev, A. Saidov kabi tadqiqotchilarning demokratik jamiyat va huquqiy davlat masalalariga bag‘ishlangan tadqiqotlari mavjud.

Xalqaro tashkilotlarning hisobotlari va statistik ma’lumotlar. Ijtimoiy demokratik jamiyatning rivojlanishini o‘rganishda xalqaro tashkilotlarning tadqiqotlari va hisobotlari muhim manbalardan biri hisoblanadi. Jumladan, BMTning Iqtisodiy va ijtimoiy kengashi (ECOSOC), Jahon banki, Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD), Inson huquqlari bo‘yicha xalqaro tashkilotlar, *World Economic Forum* (Jahon iqtisodiy forumi), *Transparency International*, *Freedom House* kabi nufuzli tashkilotlar tomonidan chop etilgan tahliliy hisobotlar mavzuning dolzarbligini aniqlashda va ilmiy tadqiqotlar olib borishda muhim ahamiyatga ega.

Freedom House har yili e‘lon qiladigan *"Demokratiya indeksi"* va *Transparency International* tashkilotining *"Korrupsiyani qabul qilish indeksi"* ijtimoiy demokratik jamiyatning qanchalik rivojlanganini baholashda muhim mezon hisoblanadi. Shuningdek, *World Bank* va *OECD* tomonidan chop etiladigan mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishiga oid hisobotlar, *inson taraqqiyoti indeksi (HDI)*, sog‘liqni saqlash va ta’lim tizimi rivojlanganlik darajasi ham ijtimoiy demokratik jamiyatning rivojlanish ko‘rsatkichlari sifatida baholanadi.

Ommaviy axborot vositalari va tahliliy maqolalar Hozirgi kunda ijtimoiy demokratik jamiyat haqidagi fikrlar va tahlillar turli ommaviy axborot vositalari orqali ham tarqatilayotgani kuzatilmoqda. Demokratiyaga oid masalalarga bag‘ishlangan maqolalar *BBC*, *The Economist*, *The New York Times*, *Forbes*, *The Washington Post*, *Le Monde*, *Al Jazeera* kabi xalqaro nashrlarda muntazam e‘lon qilib boriladi.

Shuningdek, mahalliy nashrlar – *"Xalq so‘zi"*, *"Narodnoye slovo"*, *"Yangi O‘zbekiston"*, *"Daryo.uz"*, *"Gazeta.uz"* va boshqa tahliliy platformalarda ijtimoiy demokratik jamiyatning

shakllanishi va rivojlanishi bo‘yicha turli ekspert fikrlari chop etilmoqda. Internetdagi ilmiy va ommabop manbalar, masalan, *ResearchGate*, *Google Scholar*, *JSTOR*, *Springer* kabi xalqaro ilmiy platformalarda ham demokratiya va ijtimoiy taraqqiyotga oid tadqiqotlar bilan tanishish mumkin.

Ijtimoiy demokratik jamiyatga oid tadqiqotlarni olib borishda turli manbalar va adabiyotlarga tayanish zarur. Qonunchilik hujjatlari, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, ilmiy tadqiqotlar va ommaviy axborot vositalaridagi tahliliy maqolalar mavzuni har tomonlama o‘rganish imkonini beradi. Shuningdek, milliy va xalqaro ilmiy tadqiqotlar asosida ijtimoiy demokratik jamiyatning rivojlanish yo‘nalishlari, muammolari va istiqbollari bo‘yicha asosli xulosalar chiqarish mumkin.

NATIJALAR

Ijtimoiy demokratik jamiyatning rivojlanishi va undagi tub o‘zgarishlar bo‘yicha olib borilgan tahlillar quyidagi asosiy natijalarni ko‘rsatmoqda:

1. **Siyosiy islohotlarning jadallashishi.** Ijtimoiy demokratik jamiyatda siyosiy islohotlar jamiyat barqarorligini ta‘minlash va fuqarolarning siyosiy faolligini oshirishga qaratilgan. Erkin saylov tizimining rivojlanishi, ko‘ppartiyaviylik tamoyillarining mustahkamlanishi va fuqarolik jamiyatining shakllanishi natijasida davlat boshqaruvi tizimi yanada ochiq va shaffof bo‘lib bormoqda.

2. **Iqtisodiy erkinlik va barqaror rivojlanish.** Bozor iqtisodiyoti tamoyillarining kuchayishi va xususiy sektorning rivojlanishi natijasida iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash yo‘lidagi sa‘y-harakatlar natija bermoqda. Xususiy tadbirkorlikka keng imkoniyatlar yaratish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar iqtisodiy o‘sish sur‘atlarini oshirmoqda.

3. **Fuqarolik jamiyatining shakllanishi va rivojlanishi.** Ijtimoiy demokratik jamiyatning ajralmas qismi bo‘lgan fuqarolik jamiyati institutlari rivojlanib bormoqda. Nodavlat notijorat tashkilotlari, mustaqil OAVlar va jamoat birlashmalarining roli ortib, ular jamiyat hayotida faol ishtirok etmoqda. Bu esa fuqarolarning o‘z haq-huquqlari va manfaatlarini himoya qilish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

4. **Inson huquqlari va erkinliklarining kengayishi.** Demokratik tamoyillarning mustahkamlanishi inson huquqlari va erkinliklarini ta‘minlash jarayonini jadallashtirmoqda. Xususan, so‘z erkinligi, matbuot mustaqilligi va ijtimoiy himoya tizimining yaxshilanishi fuqarolarning huquqiy xabardorligini oshirishga va ularning davlat boshqaruvida faol ishtirok etishiga zamin yaratmoqda.

5. **Axborot texnologiyalarining jamiyat hayotiga ta‘siri.** Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida jamiyatda axborot erkinligi va shaffoflik kuchaymoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlarning ommalashishi fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Biroq, axborot xavfsizligi va yolg‘on axborot tarqalishining oldini olish demokratik jamiyatda hal qilinishi lozim bo‘lgan dolzarb masalalar qatoriga kiradi.

6. **Ta’lim va ilm-fan sohalaridagi islohotlarning ijtimoiy taraqqiyotga ta’siri.** Ta’lim tizimining rivojlanishi va ilm-fanning taraqqiy etishi demokratik jamiyatning barqarorligini ta’minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Inson kapitaliga kiritilgan investitsiyalar natijasida malakali kadrlar tayyorlanib, jamiyatning intellektual salohiyati oshib bormoqda. Ta’lim sohasida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi ham bu jarayonga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

7. **Ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillarining mustahkamlanishi.** Demokratik jamiyatda ijtimoiy adolat va tenglik prinsiplari tobora mustahkamlanib, gender tengligi, yoshlarning jamiyatda o‘z o‘rnini topishi va imkoniyati cheklangan shaxslarning huquqlarini himoya qilish bo‘yicha yangi islohotlar amalga oshirilmoqda.

8. **Xalqaro hamkorlikning kuchayishi.** Ijtimoiy demokratik jamiyatni shakllantirish jarayonida xalqaro hamkorlik muhim rol o‘ynamoqda. Xalqaro tashkilotlar va rivojlangan davlatlar bilan iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalar rivojlanishi natijasida tajriba almashish jarayoni jadallashmoqda. Bu esa mamlakatlarning demokratik qadriyatlarni joriy etish va mustahkamlash bo‘yicha ilg‘or tajribalarini o‘zlashtirish imkonini bermoqda.

9. Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy demokratik jamiyatda yuz berayotgan tub o‘zgarishlar fuqarolarning hayot sifatini yaxshilash, davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga qaratilgan. Siyosiy islohotlar, iqtisodiy taraqqiyot, fuqarolik jamiyatining mustahkamlanishi, axborot texnologiyalarining rivojlanishi va inson huquqlarining kengayishi demokratik jamiyatning muhim tarkibiy qismlari bo‘lib, ularning samarali amalga oshirilishi mamlakatning barqaror rivojlanishiga olib kelmoqda.

Kelajakda ijtimoiy demokratik jamiyatni yanada rivojlantirish uchun:

- Siyosiy institutlarning mustahkamlanishi va huquqiy tizimning yanada isloh qilinishi,
- Bozor iqtisodiyoti tamoyillarini takomillashtirish va investitsion muhitni yaxshilash,
- Fuqarolik jamiyatining rivojlanishini rag‘batlantirish,
- Ta’lim va ilm-fan sohalarida innovatsion yondashuvlarni keng qo‘llash,
- Axborot xavfsizligi va kiberxavfsizlik chora-tadbirlarini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, demokratik qadriyatlarni mustahkamlash va jamiyatdagi islohotlarning samaradorligini oshirish orqali ijtimoiy taraqqiyotning yangi bosqichiga chiqish imkoniyati yaratiladi.

MUHOKAMA

Ijtimoiy demokratik jamiyatda yuz berayotgan tub o‘zgarishlar bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayon turli sohalariga ta’sir ko‘rsatib, siyosiy, iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan yangi rivojlanish tendensiyalarini yuzaga keltirmoqda. Bu borada olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, demokratik jamiyatning rivojlanishi nafaqat davlat siyosati yoki iqtisodiy islohotlar bilan cheklanib qolmay, balki fuqarolarning faol ishtiroki, axborot texnologiyalarining rivojlanishi va huquqiy ongning yuksalishi bilan ham bevosita bog‘liqdir.

Siyosiy islohotlarning ahamiyati va qiyinchiliklari

Siyosiy islohotlar demokratik jamiyatni shakllantirishda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Erkin saylov tizimi, ko‘ppartiyaviylik va parlament faoliyatining oshishi davlat boshqaruvi tizimining shaffofligini ta‘minlashga xizmat qiladi. Biroq, bu jarayonda bir qator qiyinchiliklar ham kuzatilmoqda. Xususan, ayrim mamlakatlarda siyosiy erkinliklarning cheklanishi, fuqarolarning yetarlicha faollik ko‘rsatmasligi yoki korrupsiya kabi omillar demokratik jarayonlarni sekinlashtirishi mumkin. Shu sababli, siyosiy institutlarning mustahkamligi va jamiyatning siyosiy madaniyati ushbu o‘zgarishlarning samarali amalga oshishida muhim rol o‘ynaydi.

Iqtisodiy taraqqiyot va demokratik islohotlarning o‘zaro bog‘liqligi

Iqtisodiy barqarorlik va rivojlanish demokratik jamiyatning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Bozor iqtisodiyotining rivojlanishi, xususiyl sektorini qo‘llab-quvvatlash va tadbirkorlikka keng imkoniyatlar yaratish fuqarolarning iqtisodiy farovonligini oshiradi. Biroq, iqtisodiy tengsizlik, korrupsiya va monopoliyaning kuchayishi kabi muammolar demokratik islohotlarning samaradorligiga putur yetkazishi mumkin. Shu bois, davlat tomonidan iqtisodiy islohotlarning ochiqqligi va shaffofligini ta‘minlash, kichik va o‘rta biznesni rag‘batlantirish muhim omillardan biri bo‘lib qolmoqda.

Fuqarolik jamiyatining o‘rni va rivojlanish tendensiyalari

Fuqarolik jamiyatining rivojlanishi demokratik tamoyillarning mustahkamlanishida asosiy omillardan biridir. Ommaviy axborot vositalari, nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolarning jamoaviy harakatlari davlat boshqaruvining sifatini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ayrim jamiyatlarda fuqarolik institutlari yetarlicha kuchga ega emasligi yoki ularning faoliyatiga to‘sqinlik qilinishi demokratik islohotlarning oldidagi to‘siqlardan biri bo‘lib qolmoqda. Buning oldini olish uchun davlat va jamiyat o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, erkin axborot tarqatish imkoniyatlarini kengaytirish va fuqarolik faolqligini oshirish muhim sanaladi.

Axborot texnologiyalarining jamiyatdagi roli va tahdidlar

Zamonaviy texnologiyalar ijtimoiy demokratik jamiyatni rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali fuqarolar jamiyat hayotida faol ishtirok eta boshlagan, davlat siyosati bo‘yicha o‘z fikrlarini bildirish imkoniga ega bo‘lib, jamiyat shaffofqligi oshmoqda. Biroq, bu jarayon bir qator tahdidlarni ham keltirib chiqarmoqda. Xususan, yolg‘on axborot tarqalishi, kiberxavfsizlik muammolari va davlatning internet ustidan nazoratni kuchaytirishga bo‘lgan harakatlari demokratik qadriyatlar uchun xavf tug‘dirishi mumkin. Shu sababli, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish bilan birga, ularni tartibga solish masalasiga ham e‘tibor qaratish lozim.

Ta‘lim va madaniyatning demokratik jamiyat rivojlanishiga ta‘siri

Demokratik jamiyatning barqaror rivojlanishida ta‘lim va madaniyat muhim o‘rin tutadi. Fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish, yoshlarni demokratik qadriyatlarga o‘rgatish va zamonaviy bilimlarni keng targ‘ib qilish orqali barqaror demokratik institutlar shakllantirilishi

mumkin. Biroq, ta’lim tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi yoki siyosiy ta’sir ostida bo‘lishi jamiyatning rivojlanishiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Shu sababli, demokratik qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirish va mustaqil ta’lim tizimini shakllantirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillari

Ijtimoiy demokratik jamiyatning muhim belgilaridan biri bu ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillarining amalga oshirilishidir. Gender tengligi, inson huquqlarining himoya qilinishi va ijtimoiy tabaqalanishning oldini olish demokratik jamiyat barqarorligi uchun zaruriy omillardir. Ayrim mamlakatlarda ijtimoiy adolatning yetarlicha ta’minlanmaganligi yoki ayrim guruhlar nisbatan diskriminatsiya demokratik rivojlanishga to‘sqinlik qilmoqda. Shu sababli, teng imkoniyatlarni yaratish va ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish muhim vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Xalqaro hamkorlik va global tajriba

Demokratik jamiyatni shakllantirish va rivojlantirish jarayonida xalqaro hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tashkilotlar va rivojlangan davlatlar tajribasidan o‘rganish, global demokratik tamoyillarni joriy etish va xalqaro integratsiya jarayonlarida ishtirok etish demokratik islohotlarning samaradorligini oshiradi. Biroq, ba’zi hollarda xalqaro tashkilotlarning tashqi bosimi yoki global kuchlarning ichki siyosatga aralashuvi milliy manfaatlariga zid kelishi mumkin. Shu bois, xalqaro hamkorlikni mustaqil milliy siyosat bilan uyg‘unlashtirish demokratik rivojlanishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Demokratik jamiyatni rivojlantirish jarayoni doimiy takomillashtirish va yangilanishni talab etadi. Shu sababli, davlat va jamiyatning hamkorligi, ochiqlik va adolat tamoyillariga asoslangan islohotlar demokratik rivojlanishning kafolati bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA

Ijtimoiy demokratik jamiyat inson huquqlari va erkinliklari, siyosiy islohotlar, iqtisodiy barqarorlik hamda fuqarolik jamiyatining rivojlanishiga asoslangan ijtimoiy tuzilishdir. Bugungi kunda dunyoda demokratik tamoyillarning mustahkamlanishi bilan bir qatorda, ularni to‘laqonli amalga oshirish yo‘lida turli muammolar ham uchrab turibdi. Shu sababli, ijtimoiy demokratik jamiyatni shakllantirish va rivojlantirish doimiy e’tibor talab qiladigan jarayondir.

Siyosiy nuqtayi nazardan olganda, demokratik jamiyatning asosiy belgilari shaffof saylovlar, ko‘ppartiyaviylik tizimi, qonun ustuvorligi va davlat boshqaruvining ochiqligidir. Demokratik institutlarning samarali faoliyat yuritishi natijasida fuqarolar o‘z huquq va majburiyatlarini anglab, jamiyat rivojlanishiga faol hissa qo‘shish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu bilan birga, ayrim jamiyatlarda korrupsiya, huquqiy me’yorlarning buzilishi va siyosiy faollikning pastligi kabi muammolar demokratiyaning to‘laqonli ishlashiga to‘sqinlik qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

- [1] **Konstitutsiya** – *O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi*. Toshkent: "O‘zbekiston", 2023.
- [2] **Freedom House** – *Freedom in the World Report 2023*. Freedom House tashkiloti, <https://freedomhouse.org/>.
- [3] **Transparency International** – *Korrupsiyani qabul qilish indeksi (CPI) 2023*. <https://www.transparency.org/>.
- [4] **World Economic Forum (WEF)** – *Global Competitiveness Report 2023*. <https://www.weforum.org/>.
- [5] **A. Saidov** – *O‘zbekiston huquqiy tizimining rivojlanish bosqichlari*. Toshkent: Adolat, 2018.
- [6] **U. Inoyatov** – *Demokratik islohotlar va fuqarolik jamiyati*. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
- [7] **B. Parpiyev** – *O‘zbekistonning siyosiy rivojlanish tendensiyalari*. Toshkent: Fan, 2019.
- [8] **World Bank** – *Global Development Report 2023*. <https://www.worldbank.org/>.
- [9] **BBC News** – *Demokratiya va global muammolar: XXI asr tahdidlari*. <https://www.bbc.com/>.